

Husztai Péterhez

- színészi kibontakozásáról
- színpadi figuráinak életéről
- az emberi kapcsolatok fontosságáról

Husztai Péter rokonszenves, sudár fiatalsága, jóformán estéről estére felbukkan. Hol a Madách Színház színpadán, hol filmen, hol a tévé képernyőjén. Csaknem fősiklás kora óta oly gyakran látjuk, oly sokat szerepel, hogy lassan-lassan mindennapi életünk jelenségévé válik.

— Hogyan győzi szusszal ezt a szakadatlan vágatást, elképesztő iramot?

— Mindez a múlté már. Voltak évek, amikor csakugyan minden este játszottam, de aztán a színház is, én is úgy éreztem, ez valóban túlságosan sok nekem, s ma már sikerült lélegzethez jutnom. Az idei évadban mindössze egyetlenegy premierem volt, és havonta csak tizenhét-húsz estén szerepelek. Nem lépek túl a kötelező fellépések számát, ahogy színházi nyelven mondják, még „tulim” sincs. Ritkábban filmezek, s ritkábban jut időm arra, hogy tévészerpelest vállaljak, pedig nagyon szeretem mind a két műfajt. Dehát se energiából, se odafigyelésemből nem futja, hogy egyszerre annyiféle csináljak.

— Nemrég a Gellérthegyi álmok tévéváltozatában láttuk. Ebben a Karinthy Ferenc-darabban már színpadon is nagy sikert aratott...

— Örülök, hogy most újra találkozhattam vele. Nekem semmiféle személyes emlékem nincs a háborúról, hiszen 1944. május 4-én születtem. Az akkor ránszakadt borzalmak engem még pályáskoromban értek. Érdekes, hogy a háború lehetőségét, szörnyűsége

ges légkörét én a Gellérthegyi álmokban éltem át.

— Mi vonzotta a színházhoz? Hogyan kezdődött?

— Edesanyám tízéves koromban elvitt az Uri murihoz, és én ki tudja miért-hogyan, rögtön a színház büvökörébe kerültem. A főiskolán rendezői szakra jelentkeztem, de végül is színésznek vettem föl. Azóta se jut eszembe, hogy rendezzek. 1966-ban diplomáztam, s jó sorsom a Madách Színház társulatába pottyantott.

— Jó sorsát vajon nem maga alakította-e úgy, hogy odakerüljön?

— Nem, dehogyan. Hiszen a frissen végzett fiatal maga se tudja, voltaképpen mit akar, mihez kezdjen. Renoirnak, a nagynevű filmrendezőnek utraivalóul edesapja azt tanácsolta: sose törekedj arra, hogy sorsodat erőszakosan irányítsd! Élj úgy, akár egy folyóba hajított parafadugó, amelyet a víz ringat, ide-oda sodor, az elemek határozzák meg létét. Én szerettem ezt a magatartást, hiszek abban, ha valaki a pályáján teljességre törekszik, akkor egész élete, szándéka, az emberekhez való kapcsolata, az mind-mind tehetségének a függvénye, esz-köze.

— Mi is volt az első sikere?

— Beszéljünk inkább az első bukásomról. Fősiklás voltam, amikor Kleist Amphitryonjában játszottam, s váratlanul nagyot buktam.

— Hogyhogy váratlanul?

— A próbákon még azt hittem, életre tudom kelteni a figurát. De aztán

mégse tudtam. Egy fabatkát se ért amit csináltam. Papírforma szerint az ilyen bukás után a fiatal színész özszeroppan, a színház is mellőzi. Nem ez történt. A következő évadban ráosztották Turgenyev Egy hónap falun című darabjában Peljajev szerepét. Ebben a darabban, ennek az előadásán figyeltem fel arra, mi is az, ami engem a színházban és a mindennapi életben leginkább érdekel. Hogy mi? A primer érzések: a szeretet, a gyűlölet, a vonzódás, a taszítás, vagyis az emberi kapcsolatok léte és nemléte. Mindazt, ami ezeket az érzéseket mesterségesen kiagyalt okoskodással elködösíti, elferdíti, eltorzítja, az engem nem érdekel. Minden kevesebb, mint maga az élet.

— Mi következik ebből?

— Amikor rájöttem arra, hogy engem mi izgat leginkább, akkor nem azon tündöttem, hogy királyt, vagy bunkó parasztkölyköt, Jágó nevű katonát, vagy Peer Gyntöt, az álmodozót játszom. Sokkal inkább azon igyekeztem, hogy a koronák és páncélok mögött felkutassam azt az embert, akihez olyan közelségbe juthatok, hogy ha kedvem támad, akár leülhetek vele és együtt elbeszélgethetünk ezekről a problémákról.

— S hogyan keresgéli, hogyan akad rá a figurák legbensőbb énjére?

— Az én pályámon mindez Ádám Ottóhoz kötődik; a Sirály, a Bodnárné, Fjelli menedékhely, II. Lajos király, Gellérthegyi álmok, Othello. Egyébként a megvalósulás legfontosabb feltétele az egész együttessel élő kölcsönös bizalom, egyetértés, felszabadultság, kitárulkozás. Ez azért is lényeges, mert valamennyien tudjuk egymásról, kinek mire futja a képességéből, akarataiból, alkataiból. Az én ars poeticám is ebben gyökerezik.

— Mi az ars poeticája? Mire céloz?

— A színészre általában azt mondják, csak megirt jellemeket, kész helyzeteket kell eljátszania, megmutatnia. Ez igaz, de nem mindegy, hogy egy darabra milyen nézőközönségből figyelnek, hogyan keresem meg azt a fonalat, a sok lehetőség közül, melyiket választom, melyikre kíséreltem meg fölfűzni a gondolatokat, az érzéseket, a magatartást. Ezt a bizonyos fonalat, a választást tekintem az én ars poeticámnak.

— Hogyan készül egy-egy új szerepre?

— Nem rázom ki a kisujjamból. Megszenvedek értük. Olykor beleroskadok abba, hogy a vállamon cipelem szerepeim lelkét, sorsát, problémáinak súlyát. Ha valakit szeretünk, akarva, akaratlanul testestül-lelkestül magunkénak érezzük, vállaljuk. Ha a szerepem, a figura érdekel, megszeretem, izgat, követem minden rezdülését, tetten akarom érni, és olykor úgy érzem szabadulni szeretnék tőle, mert nemcsak a próbákon, vagy az előadáson láncol magához, hanem napközben, az után, sőt a nyári szünetben is. Agyonütnei se tudnám magamban, ha akarnám se.

— Jágóhoz is a szeretet érzése fűzi?

— Jágó izgat, akár egy szerelem. Amikor Othellóra készültünk, már az olvasópróbától kezdve fűtött a kíváncsiság, ki ez az ember? Tudtam, kétségbeesetten harcol azért, hogy visszaszerezze magának Othellót, régi barátját. Szándéka nem volna bűnös, ha nem alkalmazna szörnyű eszközöket. Itélkezik. De hát Elektra és Medea is ítélkezik. Vajon jogosan ítélkezik-e? S helytálló-e a mi meghatározásunk, az, hogy megrögzötten hősöknek tituláljuk őket, szemben Jágóval, aki az intrikusok intrikusaként él bennünk?

— Ugye jól tudom, örömmel játszik együtt Bessenyeivel?

— Nemcsak örömmel, hanem igaz baráti érzéssel is. Az ő Othellója nélkül ez a Jágó sosem születik meg. Egyébként öreg barátok vagyunk. Főiskolás koromban kerültem közelébe, amikor az Arulóban együtt játszottunk. A színházban az előadások nem este 7-kor kezdődnek, hanem korábban. Mi, Bessenyei és én, két szomszédos kis öltözőben készülődünk. S annak a másfél órának, amelyet előadás előtt együtt töltünk, mindig akadnak jellemző pillanatai, ritusai. Othellohoz tartozik az is, hogy Bessenyei döngeti az öltöző falát, ki-be rúgja az ajtót, hátba vág, és a sminkelés egyik-másik fázisában be-be-rohangálunk egymáshoz, kérdezzünk, elmeséljük ezt-azt.

— Miről beszélgetnek ilyenkor?

— Hol erről, hol arról. De ha ezek a mozzanatok nem volnának, estéimet szegényebbnek érezném. En szeretem az élet jelentéktelenségét, de valójában lényeges eseményeit. És sehogyse bírnám elviselni, ha kellemetlen feszültségben élnek. Örülök, hogy jó közérzetben dolgozhatnak.

— Vagyis jó a színházi közérzete?

— Az enyém jó. De nem hiszek az általános színházi közérzetben. Az e körül forgó problémák többit szerepelnek a szakmai szóbeszédben, mint a való életben.

— Fontosnak érzi-e, hogy a színpadon szép, vonzó férfi legyen? Kinek akar leginkább tetszeni?

— Vizolygok attól, hogy kiglancolva jelenjek meg a színen. Legszívesebben próbaruhában, festetlenül játszánék. Hogy csakis azzal hassak, amilyen vagyok. Egyébként is kevés ember véleménye érdekel, számomra az a leglényegesebb, hogy mit tudok megvalósítani együttesünk elképzeléséből. A közönséggel úgy állok szemben, mintha az egész nézőtér egyetlenegy játszótárs, egyetlenegy ember volna. Vele szeretnék jó kontaktust teremteni. Ha ez sikerül, boldog vagyok.

— S ha nem sikerül?

— Akkor szenvedek. És sosem tudom, hogy az en hibám-e, vagy a közönség hat rosszul rám.

— És ilyenkor mit tesz ellene, hogyan védekezik?

— Ilyenkor felelevenítem magamban a parafadugó elméletet. Nem csinállok semmit, csak várom, tudunk-e egymás felé üszni.

— Emlékszünk arra, hogy Kiss Manjival és Pécsi Sándorral sokat játszott együtt. Milyen emléket őriz rólok?

— Ma is meghatottan gondolok arra, hogy nemcsak partnerüknek fogadtak be, hanem megosztották velem mindennapi gondjaikat is. Szerencsé-

re sokat voltam velük együtt. Mindnyájan önzök vagyunk csak akkor érezzük jól magunkat, ha érdekes beszélgetésbe vonnak be minket. En szeretem az okosságot, a bölcsességet. Tudom, tudom ezek csak szavak. Hiszen van ember, aki bármiről beszél is, mindig érdekes, mert mondanivalóját legbensőbb lényé forróítja át. Ilyen volt Kiss Manyi is, Pécsi Sándor is. Mindnyájunk számára pótolhatatlanok. Semmiféle generációs különbség nem választott el minket egymástól. Már csak azért sem, mert ez nem létező, feljűjt fogalom. Ezt bizonyítja az is, hogy egy nyelven beszélünk Lázár Máriával, Dayka Margittal meg Feleki Kamillal is. S el vagyok ragadtatva Gobbi Hilda fiatalágától, lendületétől, attól, ahogy megoldja az öreg színészek életét, múzeumot szervez, segít, minden jó ügyért sikra száll. Számomra mindig a jó együttélés a legfontosabb, a főiskolán is, a színházban is.

— S ezt hogyan teremti meg?

— Előbb belőlünk kell áradnia a szeretetnek, csak aztán kívánhatjuk ugyanazt másoktól. S szeretetet csakis őszinteség szül, nem pedig a ravaszkodás.

— Maga sosem ravaszkodik, sosem fondorlatoskodik? Afféle szent fiú?

— Dehogyanis vagyok az. Hiszen mindegyikünk arra kényszerül, hogy valamiképpen megszervezze mindennapi élete apró-cseprő ügyeit. S nem mindig mondhatjuk ki, amit gondolunk, amit érzünk.

— Meglepetéssel hallottam, hogy a főiskolán tanít. Igaz?

— Várkonyi Zoltán annak idején tanárom volt, most ő hívott be a főiskolára. Január 1-e óta Ádám Ottó osztályában vagyok tanársegéd. Nagy szerencsém, hogy ez a félév Shakespeare-é. A növendékekkel együtt csak ámuldozunk, hogy Shakespeare milyen bőkezűen szórja elénk zsenialitásának elkepesztő kincseit. Most tanulom a tanítást, számomra ez még a kezdet kezdete, de máris örülök neki. Mintha tegnap lett volna, hogy én is főiskolás voltam, mintha szertefoszlott volna a kilenc év messzesége.

— Hallom, a Madách Kamara Színházban már megkezdődtek az Egy szerelem három éjszakájának a próbái.

— De a bemutatót csak a jövő színpadra tűzték ki. Ezt megelőzőn nyáron, a szegedi Dóm téren a Peer Gyntöt adjuk elő. Az Egy szerelem három éjszakájában Viktor szerepét játszom, a színpadi éneklés nekem újdonság. Tetejében pedig külön öröm, hogy Vas István verseit Ránki György megzenésítésében énekelhetem.

Öszintén és minden ravaszkodás nélkül. Hogy ezeket nem üres szavaknak szánja, az beszélgetésünk közben is, a színpadon is kiderült már. Huszti az a fajta fiatal színész, aki csakugyan minden erejével a maga elképzelte humánumért küzd, azért, hogy hiteles emberi hangon szólaljon meg. Sikerral küzd érte.